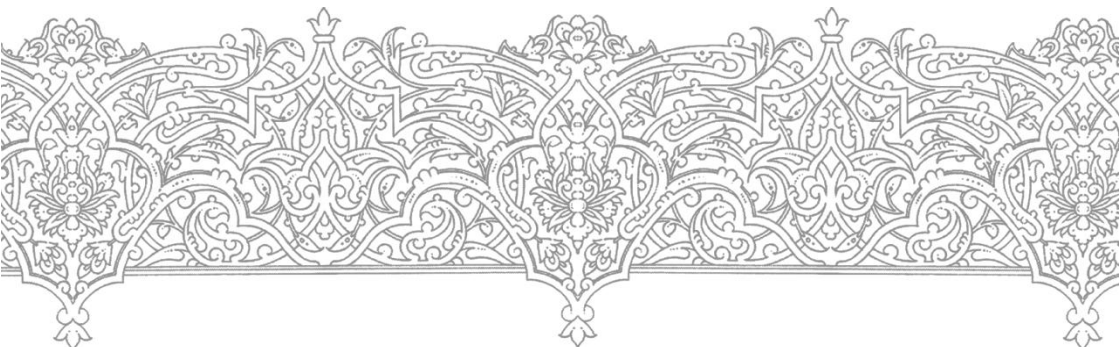

اسلام، دیگری برای غرب

متن سخنرانی دکتر فؤاد ایزدی

استاد دانشگاه امام صادق علیه السلام

در اردوی آموزشی اتحادیه بین‌المللی امت واحده - تیرماه 1389

اسلام؛ «دیگر»ی برای غرب

دکتر فؤاد ایزدی

فهم درست و دقیق موضوعی چون اسلام‌هراسی نیاز به تلاشی مضاعف دارد، چراکه فرهنگ و رسانه و سیاست و دشمنی و حتی خود مدرنیته و بحران‌هایی که ایجاد کرده است، درهم تنیدگی خاصی ایجاد کرده‌اند که باید متوجه همه آنها بود.

اسلام‌هراسی تنها به ذهنیت اقوام دیگر، درباره قومی که جمعیتی میلیاردي دارد مربوط نیست، بلکه به زندگی بخشی از این قوم در میان آن اقوام مربوط است، و زندان و شکنجه و توهین و تحقیر آنان؛ به جنگ‌هایی مربوط است که علیه بخش‌های دیگر آن قوم به‌راه افتاده است و نمونه‌اش، جنگ‌هایی است که همین الآن بر روی این سیاره در جریان است؛ آیا جنگی هست که هدفش مسلمانان نباشند؟...

فؤاد ایزدی دکترای ارتباطات جمعی دارد از دانشگاه ایالتی لویزیانای امریکا. او فضای غرب را لمس کرده، چراکه بیش از بیست سال در آنجا (امریکا) زندگی کرده است. شاید به خاطر همین مواجهه تجربی و مستقیم باشد که بخش زیادی از سخنرانی‌اش به ارائه مثال‌ها و موارد عینی اختصاص پیدا کرده است. فایل ضبط‌شده جلسه سخنرانی ایشان ناقص بود؛ از طرفی هم آوردن همه مثال‌ها میسر نبود و می‌بایست مطالب نظری‌تر را از میان آن همه مثال بیرون بکشیم، که با توجه به نقصان فایل، دشواری دوچندان می‌شد. بخشی از زمان جلسه هم به پرسش و پاسخ گذشت که در متن مشخص شده است. به‌رحال این شد که در پی می‌آید. همین اندازه هم غنیمتی است.

اسلام‌هراسی ما؛ اسلام‌هراسی آنها

اسلام‌هراسی در جامعه ایران و جوامع مسلمان مسئله مطلوبی نیست. لفظ «اسلام‌هراسی» لفظ منفی و بدی است، منتها باید توجه کرد که در کشور ما و جوامع مسلمان این تلقی از اسلام‌هراسی وجود دارد؛ اما در غرب این‌گونه نیست. نمونه‌ای از تبلیغاتی که در غرب زیاد می‌بینیم بیانگر همین نکته است.

برچسب‌های تبلیغاتی را که حتماً دیده‌اید برخی بر روی یقه کت خود نصب می‌کنند، حالا به این جمله دقت کنید:

«من اسلام‌هراس هستم و به اسلام‌هراس بودن افتخار می‌کنم».

پس این نکته را باید مدنظر داشته باشیم که اسلام‌هراسی در دنیا - برخلاف ایران و کشورهای مسلمان - امری است که مطلوب هم هست و مردم هیچ مشکلی با تفکر اسلام‌هراسی ندارند و به آن افتخار هم می‌کنند.

اسلام‌هراسی؛ عوامل شیوع

اسلام‌هراسی، همان‌طور که می‌دانید در غرب بسیار شایع است. شیوع اسلام‌هراسی علل مختلفی دارد؛ یکی از این عوامل، وجود سیاستمداران و سیاست‌های اسلام‌هراسانه آمریکا و بسیاری از کشورهای غربی هستند. عامل دیگر شیوع اسلام‌هراسی مربوط به رسانه‌هاست. مراکز ظاهراً علمی در دانشگاه‌ها هم که نسبت به اسلام و مسلمانان دید «شرق‌شناسانه» دارند، در شیوع اسلام‌هراسی بسیار مؤثرند؛ افراد تحصیل کرده در این محیط‌ها، در رسانه‌ها به‌عنوان «متخصصان اسلام» حضور پیدا می‌کنند. بخشی از مسیحیت، دید میسیونری (missionary) و انگیزه تغییر دین مسلمانان را دارند و بخش دیگری هم خود را مسیحیان صهیونیست می‌دانند؛ این دو بخش از مسیحیت در شیوع اسلام‌هراسی دخالت دارند. بخش دیگر شیوع اسلام‌هراسی به مسلمانانی برمی‌گردد که دید «شرق‌شناسانه» دارند. بخشی هم که مربوط به افکار عمومی است.

این نکته را باید در نظر داشته باشیم که این بخش‌های مختلف به یکدیگر کمک می‌کنند. در واقع هریک از موارد یاد شده بخشی از پازل و مجموعه‌ای هستند که دست به دست هم داده‌اند. برای مثال اگر رسانه‌ها می‌بودند، اما شخصیت‌هایی نبودند که بیایند و در این رسانه‌ها به‌عنوان متخصص، نگاه‌های اسلام‌هراسی را ترویج دهند، موفق نمی‌شدند. یا اگر رسانه‌ها بودند و شخصیت‌های اسلام‌هراس هم بودند، اما دولت‌ها سیاست‌های اسلام‌هراسی نداشتند، باز موفق نبودند. بنابراین مجموعه عواملی که بیان شد به هم کمک می‌کنند که وضعیت اسلام‌هراسی وضعیتی باشد که هم‌اکنون شاهد آن هستیم.

اسلام‌هراسی؛ تعریف

یک نهاد غیردولتی در انگلستان تعریفی از اسلام‌هراسی دارد که تعریف نسبتاً خوبی است: «دید اسلام‌هراسی این نگاه را عنوان می‌کند که اسلام هیچ نقطه مشترکی [و شباهتی] با فرهنگ‌های دیگر ندارد و [فرهنگی است که] نسبت به غرب کمبودهایی داشته و پایین‌تر است و [درواقع] یک

ایدئولوژی سیاسی خشونت‌آمیز است. انتقاداتی هم که مسلمانان از غرب دارند هیچ پایه و اساسی ندارد و اگر غربی‌ها نسبت به مسلمانان سیاست‌های تبعیض‌آمیزی داشته باشند، قابل قبول است». آنها در این نگاه (اسلام‌هرسی) اسلام را حتی یک مذهب و دین نمی‌دانند و آن را یک ایدئولوژی سیاسی، آن هم یک ایدئولوژی سیاسی خشن معرفی می‌کنند.

اسلام‌هراسی در امریکا؛ ریشه‌ها

ریشه‌های اسلام‌هراسی در امریکا را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: بخش اول به مسئله «امریکن اکسپشنالیسم» (American exceptionalism) برمی‌گردد؛ «منحصربه‌فرد بودن» یا «خاص بودن» امریکا. ذهنیت دولتمردان و اکثریت مردم امریکا این است که امریکا کشوری منحصربه‌فرد است. ایان تایرل تعریفی از «امریکن اکسپشنالیسم» ارائه کرده و گفته است که، ریشه‌های منحصربه‌فرد دموکراسی و سابقه انقلاب امریکا، نوع حکومت، نوع سازمان‌های اجتماعی و میراث فرهنگی و مذهبی، همگی سیاست‌های امریکا را توجیه می‌کند. بسیاری از اوقات که رئیس‌جمهوری و وزرای خارجه امریکا درباره امریکا صحبت می‌کنند، می‌گویند امریکا باید نقش رهبری را در جهان داشته باشد. ممکن است پرسید «چرا امریکا باید چنین نقشی داشته باشد؟ امریکا هم کشوری مثل کشورهای دیگر است، چرا خودشان می‌گویند ما رهبر جهان هستیم؟» این امر از نگاهی که آنها به امریکا دارند نشئت می‌گیرد؛ آنها خود را کشوری منحصربه‌فرد می‌دانند. بخش دیگر این است که دولتمردان و مردم امریکا، امریکا را شهری در بالای بلندی می‌دانند؛ یعنی یک نوع «مدینه فاضله». البته واقعیت‌هایی که در جامعه امریکا وجود دارد با این تصور متفاوت است.

اسلام‌هراسی و سیاستمداران؛ چند نمونه

دید اسلام‌هراسی نه‌تنها در بین سیاستمداران امریکا، بلکه در بین ارتش و سازمان‌های نظامی آن هم وجود دارد.

برای مثال یکی از سناتورهای امریکا، چند سال پیش گفته بود هر مسلمانی را که وارد ایالت جرجیا می‌شود باید دستگیر کرد. یکی از نمایندگان مجلس امریکا هم گفته بود اگر در امریکا حمله‌ای اتفاق بیفتد، پاسخ ما باید بمباران مکه باشد. حتی یکی از دولتمردان امریکا که مسئول امور اجتماعی امریکاست، پیش‌بینی کرده بود مردم امریکا روزی درخواست خواهند کرد که همه امریکایی‌های عرب‌تبار را در زندان نگهداری کنیم.

دو پرسشی و دو پاسخ

چرا با وجود اینکه موج تبلیغات علیه مسلمانان بسیار است هر روز بر تعداد مسلمانان در آمریکا و کشورهای غربی افزوده می‌شود؟

با وجود اینکه جمعیت مسیحیانی که به اسلام روی می‌آورند، جمعیت بالایی است، اما درصد این افراد نسبت به جمعیت آمریکا درصد پایینی است. این افراد، افراد خاصی هستند. یکی از دوستان ما که در آمریکا مسلمان شده بود، پیش از اینکه مسلمان بشود در نیروی دریایی آمریکا خدمت می‌کرد، زمانی که من از ایشان پرسیدم چگونه مسلمان شده است؟ ایشان هم همین را می‌گفت که آن قدر تبلیغات علیه اسلام در ارتش آمریکا زیاد است که کنجکاو شدم بینم این دین که نسبت به آن این قدر تبلیغ شده است چیست؟ و بعد از تحقیق متوجه شده بود که برخلاف این تبلیغات، اسلام، دین خوبی است و از مسیحیت به اسلام رسید.

مردم به اصطلاح عوام خیلی راحت‌تر تحت تأثیر رادیو و تلویزیون و سیاستمداران قرار می‌گیرند. درصد کمتری هم که استقلال فکری دارند و جزو نخبگان فکری به شمار می‌آیند، تحقیق می‌کنند و مسلمان می‌شوند. می‌شود که شما کسانی را داشته باشید که مسلمان شده‌اند، و در عین حال جمعیت بزرگ‌تری هم داشته باشید که دیدشان به اسلام آن گونه (اسلام‌هراسانه) باشد.

ما در کشور خودمان زیرساخت‌های مناسبی برای رفع شبهاتی که مثلاً دانشجویان دارند، نداریم. آیا در آمریکا مسلمانان چنین زیرساخت‌هایی دارند که کسی برود و بحث کند و راحت پاسخ بگیرد؟

خیلی کم است. آن شهری که ما در آن زندگی می‌کردیم، شهری است که تعداد مسلمانان در آن زیاد است؛ شاید حدود 400 تا 500 هزار مسلمان و بیش از چهل مسجد داشته باشد. در چنین شهر بزرگی اگر کسی بخواهد سؤال بپرسد، مساجد هستند و تعداد مسلمانان زیاد است. اما در جاهای دیگر که شهرها کوچک‌تر و محدودتر است و دولت آمریکا هم محدودیت‌های خیلی زیادی را برای مسلمانان ایجاد می‌کند، این امکانات نیست. دولت آمریکا اصلاً دوست ندارد که مسلمانان متشکل شوند. اگر کسی در خانه‌اش نماز بخواند مسئله‌ای نیست، اما اگر کسی در مسجد باشد، یا روش‌های دیگر را برای ایجاد تشکل پیدا کند حساسیت ایجاد می‌کند.

از طرفی این نکته شما درست است؛ ممکن است نتوانید در آمریکا تشکل اسلامی قوی داشته باشید و اسلام را تبلیغ کنید، ولی تکنولوژی‌های جدید، اینترنت، سایت‌ها و ... دست ما را بسیار باز گذاشته است. می‌توانید یک سایت قوی به زبان انگلیسی داشته باشید و از آن طریق به پرسش‌های دینی پاسخ دهید؛ روش‌های مجازی زیادی برای این منظور (پاسخ‌دهی به پرسش‌ها) وجود دارد. البته ما در این زمینه ضعیف هستیم. بعد از حدود سی سال در قم کتاب‌هایی به زبان انگلیسی ترجمه و چاپ می‌شود،

اما یک جلد، یک نسخه یا حتی یک کپی از این کتاب‌ها در آمریکا که بزرگ‌ترین کشور انگلیسی‌زبان است وجود ندارد! چون در آنجا یک کتاب‌فروشی خوب نداریم که محصولات فرهنگی ایران را عرضه کند.

به‌نظر من نباید منتظر نهادهای دولتی ماند. خود افراد باید انگیزه داشته باشند و برای ترویج و تبلیغ دین‌شان فعالیت کنند. در بین دانشجویان و طلاب باید کسانی باشند که هم علوم دینی را خوب فراگیرند و هم زبان یاد بگیرند. بسیاری از مسجدهای آمریکا (که شیعه هم هستند) امام جماعت ندارند.

اسلام‌هراسی؛ چه باید کرد؟

برای مقابله با موج اسلام‌هراسی چه باید کرد؟ این نکته مهمی است که باید به آن اندیشید. یک کار که «نباید» کرد، عقب‌نشینی است. برای مثال این‌طور نباشد که چون آنها می‌گویند اسلام دین خشونت است، ما بگوییم نه، اسلام دینی است که اگر توی سرش هم بزنی کاری نمی‌کند. اسلام دین خشونت نیست، ولی از خودش دفاع می‌کند. در آمریکا کسانی هستند که مصداق روشن همان اسلام امریکایی را که امام خمینی (ره) فرمودند، پیاده می‌کنند. آنها تشکلی را به نام «امت» (آمه) درست کرده‌اند و شیعه هم هستند و با پنتاگون هم ارتباط دارند. سخنران اصلی اولین کنفرانسی که اعضای این تشکل در سال 2003 گذاشتند، معاون وقت وزارت دفاع آمریکا بود. متن آن سخنرانی (که در جمعی ایراد شد که در بینشان معمم هم بود) هست، که در آن، شیعیان آمریکا را با شیعیان ایران مقایسه می‌کند و می‌گوید که خشونت که شیعیان ایران دارند، شیعیان آمریکا ندارند؛ و حضار تشویق می‌کنند. بعضی از این افراد متأسفانه حقوق‌بگیر دولت آمریکا شده‌اند. متأسفانه این طیف وجود دارد. یکی از عواملی که باعث به وجود آمدن این طیف شده است، همین است که مسلمان‌های محکم و معتقد ضعیف عمل می‌کنند، حضور ندارند و تبلیغاتشان ضعیف است. بنابراین آن گروهی که مرتبط با دولت آمریکا هستند و پول می‌گیرند، جلو می‌آیند و فعالیت می‌کنند.

و چند پیشنهاد جزئی

یکی از کارهای ضروری این است که ترجمه‌ها روان‌تر شود؛ ترجمه‌هایی که در بعضی از سایت‌ها از بعضی مطالب و مقالات هست، ترجمه‌های روانی نیست.

کار دیگر این است که در تولید و ترجمه مطالب به زبان‌های دیگر، باید به همه‌هایی که علیه اسلام وجود دارد توجه شود. مطالب سنگین و عمیق برای کسانی مفید است که اسلام را پذیرفته باشند و

بخشی از مسیر را رفته باشند. در بقیه موارد ابتدا باید به موارد و مسائلی توجه کرد که شبهه ایجاد می‌کند و در واقع مانع مواجهه صحیح با اسلام است. در بسیاری از موارد هم «توزیع» مطالب خوبی که تولید و ترجمه شده ضعیف است؛ برای مثال می‌توان سایتی را راه‌اندازی کرد و تولیدات فرهنگی (مثلاً سریال‌های خوب تلویزیون) را برای خارج از کشور عرضه کرد، که منبع درآمد خوبی هم هست برای کسانی که همت کنند و چنین کاری انجام بدهند.

المجمع الدولي للأمة الواحدة
INTERNATIONAL UNION OF UNIFIED UMMAH
اتحادیه بین‌المللی امت واحده

واحد فرهنگی و آموزش

اتحادیه بین‌المللی امت واحده

021- 66484675

www.unified-ummah.com